

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo.
Telefon št. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

Inserati se računajo po velikosti. Cene so navedene
v oglasnem delu.

Vseh mrtvih dan . . .

Imeli smo ljudi — v poljani cvet,
imeli smo jih — vrhu gore hrast,
imeli smo jih — dali smo jih vam —
kaj hočete, grobovi, še od nas?

Župančič.

Mati bo šla k svojemu sinu, žena k
svojemu možu, otrok k svojemu očetu,
brat k svojemu bratu, da obsuje grob z
rožami in solzami, s spominom nikdar
pozabljenim.

Tako je vsako leto na vseh mrtvih
dan. Tako bo tudi letos.

Premnogo je grobov, katerih bi še
ne bilo treba. So to tisti, katerim je so-
cijalna beda prerano izkopala grob in
so to tisti, katerim je vojna silna zrušila
poti življenja. In prav ti grobovi še danes
očitajoče kličejo družbo na odgovor,
kaj je storila za zapuščene sirote in
vdove.

Družba ostaja dolžna odgovora, ker
ni ničesar, ali zelo malo storila za za-
puščene, katere so umrli prehranjevali
z delom svojih rok. Družba ostaja dolž-
na odgovora brez sramu in brez kesa,
kot da bi bilo njeno ravnanje plemenito
in v skladu s pravičnostjo življenja.

Prav na dan vseh mrtvih se trpeči
proletarski razred živo zaveda svoje re-
volucije in krivice, ki mu jih prizadeva da-
našnji družabni red. Proletarski razred
ve, da je materijalni dobrobit usojen le
maloštevilni privilegirani kasti, ki živi
na stroške milijonov delovnih rok. Sicer
je res, da smo pod zemljo vsi enaki.
Toda to ni nobena tolažba za žive, ki se
morajo dnevno boriti za vsakdanji kruh.
Nobena tolažba ni to, tudi na dan vseh
mrtvih ne in sicer toliko časa, dokler ne
bo enakost vseh delavoljnih dosežena

tudi na zemlji, dokler ne bodo vsem
dostopne dobrine življenja.

Toda, kam mislimo? Saj ne zahteva-
mo toliko! Danes bi bili že zadovoljni,
če bi dosegli vsaj drobec tega, kar bo v
socijalističnem družabnem redu samo
ob sebi umljivo. Odpravite vsaj najob-
skurnejše socijalno hlapčevstvo, dajte
vsaj najnujnejše pogoje za gmotni ob-
stoj in dajte vsaj neobhodno potrebno
jamstvo onim družinam, katerim pade
prehranjevalec. Današnje socijalno za-
varovanje za slučaj smrti ni niti senca
tega, kar bi imeli zavarovanci pravico
terjati od družbe.

Grobovi vojakov, dobrovoljcev in po-
litičnih preganjancev. Na tisoče in tiso-
če jih je. Kdo se je oddolžil žrtvam, ki
so umrli za osvobodjenje domovine in
nas živih? Nihče! Radi sicer na njihov
naslov pišemo in govorimo slavošpeve,
pojemo himne in ne vem, kaj še vse,
dočim njihovi preostali životarijo naj-
bednejše življenje. Ali ni sramotno, da
še do danes nimamo zakonodaje, ki bi
uravnavala eksistenčno vprašanje pre-
ostalih nedolžnih žrtev? Domovina, ne-
hvaležno si se izkazala napram svojim
najboljšim sinovom.

Ali moremo dopustiti, da se izkop-
ljejo še novi prerani grobovi socijalni
bedi izpostavljenim družinam? Nikakor
ne! Na dan mrtvih se ob svetem spomi-
nu grobov zaklinjamo, da ne bomo pre-
je mirovali, predno se ne oddolži druž-
ba za trpljenje in žrtve umrlih! Dan
mrtvih je obenem dan živih, dan nepre-
magljive volje onih, ki so pripravljene
odstraniti gnolobo iz družbe in sezidati
svetlejši dom za nas vse, ki smo še danes
ponižani in razžaljeni. — R.

Narodno-socijal. zmaga na Bledu.

V nedeljo, 26. t. m. so se vršile na
Bledu občinske volitve, iz katerih je izšla
naša stranka kot ena najmočnejših. Kljub
temu, da sta dva naša tovariša kandidira-
la na delavsko-obrtni listi, je dobila ofici-
jalna naša lista 95 glasov in 6 mandatov.
Če vpoštevamo tudi izvolitev tov. Arha in
Pangerea, pa ima naša stranka skupno 8
mandatov. SKS je dobila 90 glasov in 5
mandatov. JDS 76 glasov in 4 mandate.
SLS 101 glas in 6 mandatov. Delavsko-
obrtna lista pa 66 glasov in 4 mandate. Na-
ši nasprotniki so prorokovali naši stranki
veliko nazadovanje, a uspeh je bil ravno
nasproten ter smo dosegli velik napredek.
Zavednost naših vrlih Gorenjcev je tako

neomajna in ljubezen do narodno-socija-
listične ideje tako velika, da se vsi napori
nasprotnikov razbijajo v nič ob zavednosti
in vstrajnosti naših blejskih tovarišev. Zna-
čilno pri volilnem rezultatu je to, da so
klerikali s sigurnostjo računali na abso-
lutno večino, so pa nazadovani na celi črti.
Tudi JDS se je na vse mogoče načine tru-
dila zrahljati našo stranko sebi v korist,
pa ji tudi to ni pomagalo, čeprav je bil
njen tajnik neumorno na delu. Našim blej-
skim tovarišem iskreno čestitamo k sijaj-
nem uspehu ter jih prosimo, da v novem
občinskem odboru izvršujejo svojo ko-
munalno politiko v smislu narodno-socija-
lističnega programa.

Volitev župana in podžupana v Celju.

V soboto, 25. t. m., se je v Celju vr-
šila prva seja novoizvoljenega občinskega
sveta z edino točko dnevnega reda: voli-
tev župana in podžupana. Zanimanje za to
sejo je bilo izredno veliko ter je bila zho-
rovalnica polna občinstva, ki je za največje
napetostjo sledilo volitvam. Navzoči so bili
vsi izvoljeni občinski odborniki in sicer
Narodni blok, v katerem je sedem narod-
nih socijalstov, 14 demokratov in 4 radi-
kali, dalje Nemci, klerikali in 1 soc. de-
mokrat. Seji je predsedoval dosednji žu-
pan dr. Hrašovec. Prešli so takoj na voli-
tev župana, pri kateri je dobil dr. Juro
Hrašovec 25 glasov, 8 glasovnic pa je bilo
praznih. Takoj nato se je vršila volitev
podžupana. Izvoljen je bil podžupanom naš
tovariš Dragotin Gobeč, tudi s 25 glasovi.
Dva glasova je dobil občinski svetnik Re-
bek, ostali so bili prazni. Občinski svetniki,
kakor tudi občinstvo so obe izvolitvi spre-
jeli z velikim odobravanjem. Nato se je vr-

šil po celjskih ulicah mirozov, nato pa v
vseh prostorih Narodnega doma velika
ljudska prireditev Narodnega bloka. Vese-
lje je bilo popolno, ker je Celje zopet do-
bilo pravo narodno slovensko lice in so se
vse nade nemškutarjev razblinile v nič. —
Iskreno čestitamo našemu vrlému predsed-
niku krajevne organizacije in sedanjemu
podžupanu tov. Dragotinu Gobeču k izvolitvi,
ker je to mesto pošteno zaslužil kot star
celjski bojevnik za pravice slovenskega
proletarijata.

Posamezne stranke v Narodnem bloku
so si ustanovile svoje klube in je narodno-
socijalistična stranka izvolila za predsedni-
ka našega občinskega kluba tovariša dr.
Rudolfa Doboviška. Narodni socijalisti se
dobro zavedamo težke in odgovorne nalo-
ge, ki jo prevzemamo kot edina socija-
listična stranka v občinskem svetu, a so nam
porok izvoljeni tovariši, da bodo svojo na-
logo pošteno izvrševali.

Naš socijalizem.

Izvršilni odbor naše stranke kongresu
radikalne in radikalno-socijal. francoske
stranke.

Predsednik izvršilnega odbora Čsl.
socijalistične stranke, V. J. Klofač, je po-
slal kongresu radikalne in radikalno-
socijalistične francoske stranke pismo s
sledenim besedilom:

Vaš shod nam nudi prijetno priliko,
da pozdravimo veliko Vašo stranko, ki
je postala po zadnji zmagi jamstvo de-
mokracije kulturnega napredka in socia-
ljalne pravičnosti, ne samo za Francijo,
temveč za celo Evropo.

Naš češkoslovaški narod ni velik, to-
da nikdar — niti v preteklosti, niti v
svetovni vojni, niti sedaj — ni bil maj-
hen in bojazljiv, kadar je šlo za misel

vzroka. Smo socijalisti, toda naš socija-
lizem noče imeti nič skupnega z marksi-
stičnim dogmatizmom. Ne bojujemo se
proti katoliškemu cerkvenemu dogmata-
renju, da bi ga v drugi obliki kot soci-
jalisti sprejemali. Imamo dosti samoza-
vednosti, da si upamo misliti samostoj-
no in da formuliramo socijalizem po po-
litičnih, narodnih, gospodarskih in kul-
turnih potrebah lastnega naroda, in da
ne poslušamo v ničemer in nikjer su-
ženjsko tuje poveljevanja.

V nobeni internacionali ne bomo igra-
ti vloge samo »interesantnih tujecev«, za
katere dela in odločuje Dunaj, Berlin ali
Moskva.

Vemo, da je francoski duh in duh
Vaše stranke vedno nasproten karšnikoli
diktaturi in izpodreževanju inicijative
ter samostojnega razuma; vemo, da tu-
di Vaš socijalizem ni samo produkt teo-
riji in knjig, temveč življenja in prakse.
A zato, ker pomenja zopet življenje, stal-
no gibanje, stalni napredek in zato, ker
je mogoče na Vaš shod poslati svojega
zastopnika, poslanca prof. dr. A. Uhlifa,
Vas prosimo, da bi v našem koraku ne
videli samo pozornosti, čeprav še bolj
utemeljene, temveč globoko razumeva-

nje Vaših plemenitih teženj in idej, ki
odgovarjajo slavim tradicijam francoske
demokracije.

Stranka češkoslovaških socijalstov,
katere član, minister zunanjih zadev, dr.
E. Beneš, je v teh tednih šel v Zvezi
narodov isto pot, kakor Vaš ministrski
predsednik Herriot, da bi se na razva-
linah stare Evrope mogla roditi nova
Evropa, ki bi se ji ne bilo treba vedno
tresti strahu pred zverinami vojn, ta
stranka je prepričana, da bo tudi Vaš
shod sijajna manifestacija za težnje in
cilje, katere sta v Zenevi propagirala
Vaš Herriot in naš Beneš in je globoko
prepričana, da združi Francijo, ki od
nekdanj podpira človečanstvo in pravič-
nost, nanovo okoli sebe celo Evropo in
vse narode, katerih težnje so miroljub-
ne in človečanske.

Slava tej Franciji, pionirki človečan-
stva in miru! Kongresu velike stranke:
radikalne in radikalno-socijalistične
mnogo uspehov. Naj živi prijatelj naše-
ga naroda in ministrski predsednik Her-
riot!

Za izvršilni odbor stranke Čsl. soci-
jalistov V. J. Klofač.

Stanovanjski zakon.

(Osnovne misli in predlogi.)

- a) Utemeljitev. Dom je družinski
celica, katerih svota tvori država. Od
števila in kakovosti teh celic je odvisna
tudi kvantitativna in kvalitativna moč
države. Geslo Holandije: Vsakemu dr-
žavljanu svoj zdrav dom! si mora sku-
šati osvojiti še posebno tudi naša
država.
- Prvi korak do izpolnitve tega gesla
bo storjen, če smatra država sama sta-
novanjsko vprašanje kot svoje najvaž-
nejše eksistenčno, socijalno in gospo-
darsko vprašanje.
- S tem korakom se popravi doseda-
nja napaka, da se je stanovanjsko
vprašanje hotelo rešiti v prvi vrsti z
ureditvijo zaščite najemnikov in odmer-
jenjem najemnine.
- Le v zidanju novih stanovanj tiči
tudi za državo mnogo več, kakor samo
rešitev stanovanjske bede. Le, če dr-
žava sama stori v prvi vrsti svojo dolž-
nost: 1. kot vzoren gospodar napram
svojim nameščencem; 2. kot skrben
varuh napram sirotam, le tedaj bodo
vzgledu države sledili tudi državljani,
ki jih napram sebi in svojem veže ista
dolžnost, in tedaj bo tudi stanovanjski
zakon med državljani zadobil potreben
ugled in veljavo, katere pri doseda-
njem stališču države same, ne morejo
imeti niti tisti državljani, tiste državni
vladi podrejene oblasti, ki so dolžne
skrbeti za odpravo stanovanjske bede.
- Da pa zamore država to svojo dolž-
nost izvršiti, je potrebno, da na tej ve-
liki nalogi pod organiziranim vrhovnim
vodstvom sodelujejo tudi vsa ministr-
stva in njim podrejene oblasti, ki pri-
hajajo v poštev pri stanovanjskem
vprašanju, katero naj skrbno rešuje
tudi eksistenčne in razvojne pogoje
družinskih celic v zdravih domovih dr-
žavljanov. Dosedaj organizirana samo-
pomoz je morala propasti radi neorga-
nizirane, ozir. sploh ne obstoječe dr-
žavne pomoči. Le koncentrirana samo-
pomoz in državna pomoč bosta v skup-
nem delu rešili to najtežjo nalogo.
- B. Porazdelitev zakonskih načrtov.
(Vrstni red se ozira na zakone, kakor
njihova vsebina odgovarja pogojem
večje nužnosti in važnosti.) Dosedaj in
tudi v novem osnutku ministrstva za
soc. politiko v prvi vrsti se nahajajoča
zakona o zaščiti in najemninah, se v na-
šem načrtu nahajata kot najzadnja. Za-
postavljjanje navidez najvažnejših zaka-
nov se opira na stališče: stanovanjsko
bedo more odpraviti le smoteno zida-
nje novih stanovanj. Ker se ta cilj mora
doseči, postane v dosedanjih razmerah
res najbolj važna zaščita in vprašanje
najemnine za splošnost in budoče skoro
brezporedmetna in le prehodnega zna-
čaja. Za zidanje pa treba: najprej sred-
stev, zidarija in izbire gradnje stavb, ki
so sedaj najbolj potrebne.
- a) Sredstva in izvršitev:
I. Zakon o ustanovitvi državnega
fonda za zidanje malih stanovanj.
II. Zakon o organizacijah stavbnih
zadrug in sličnih družb.
III. Zakon o ustanovitvi zadrugne
stavbne banke.
- b) Odpomoč za silo:
IV. Zakon o gradnji stanovanj za
silo.
c) Človekoljubno skrbstvo:
V. Zakon o gradnji hiralnic.
VI. Zakon o gradnji sirotišnic.
VII. Zakon o gradnji ubožnih do-
mov.
VIII. Zakon o gradnji domov za
tuberkulozne.
IX. Zakon o gradnji domov za in-
valide.
d) Splošna gradnja stanovanj:
X. Zakon o gradnji domov za dr-
žavne nameščence.
XI. Zakon o gradnji delavskih do-
mov.
XII. Zakon o gradnji naselbin.
XIII. Zakon o preskrbi stanovanj
za vojaške osebe.
e) Pripomoč:
XIV. Zakon o preureditvi obstoječih
stanovanj.
XV. Zakon o razlastitvi za gradnjo
primernih stavbišč.
XVI. Zakon o dedni gradbeni pra-
vici.
f) Ureditve najemnine:
XVII. Zakon o zaščiti najemnine.
XVIII. Zakon o najemninah.

Komentar k posameznim zakonskim
načrtom.

K I. Glavna napaak pri sedanjem
zakonu, napaka, ki se je ponovila tudi
pri osnutku novega zakona, je, da sicer
pooblašča ministra za socijalno politiko,
da sme izdati določila namenjena
tudi za zidanje, ne ozira se pa prav-
niče na zakonito podlago in sicer v prvi
vrsti, od kod naj država vzame »fond
za zidanje malih stanovanj«. S samimi
»določili«, ki jih minister »sme« izdati,
se še ne ustanavlja državni fond. Nič
ne bi pomagali vsi še tako idealno iz-
delani zakoni, če ni za ta namen sam
najprej zakonito ugotovljena materijal-
na podlaga. Zato uvrstimo zakon o dr-
žavnem fondu za zidanje malih stano-
vanj, na prvo mesto. Tak fond mora
biti najprej zakonitimi potmi zasiguran.
Predno je možna taka proizvodnja,
pa zahteva nujna potreba ustanovitve
tega fonda izrednim (naredbenim) po-
tom in sicer iz takih virov, ki ne tan-
girajo direktno državnega proračuna,
državno blagajno pa le v toliko, v kolik-
or se dotična v tak fond vporabljava
sredstva dosedaj vporabljaljo za druge,
manj važne potrebe, ozir. ki se pora-
zgube, predno so dospela do dr-
žavne blagajne.

V oddelku »Predlogi« navajamo več
takih sredstev. Ta provizorični fond naj
se uporablja le za podpore za take
najpotrebnejše svrhe, ki bi s tako po-
dporo omogočile skromen začetek pre-
skrbe novih stanovanj.

Predvsem naj bi prišle v poštev one
stavbene zadrage, ki se že sedaj pečajo
z odpomočjo najhujše stanovanjske be-
de v prid ubogim brezstanovanjem in
revežem z nalezljivimi boleznimi.

(Dalje prih.)

Volitve v Angliji končane.

Proti vsemu pričakovanju je kon-
servativna stranka pridobila izredno
veliko mandatov, tako da ji je zasigu-
rana absolutna večina v parlamentu.
Liberalci so čisto propadli in delavska
stranka ima tudi velike izgube. Natan-
čen izid še ni znan, vendar bodo imeli
konservativci preko 400, Mac Donald
preko 160, liberalci okrog 40 in neod-
visni par mandatov. Volilna parola
konservativcev je bila »proti vsaki re-
voluciji«, kar je vleklo zlasti pri žen-
skah. — Kljub temu, da imajo konser-
vativci večino, je vprašanje, kako bodo
vladali. Eno pa je gotovo, da bo šel
delavski pokret vzlet temu svojo smer,
naravni razvoj se ne bo zamogel umet-
no ovirati. — Na naše politične raz-
mere pa te volitve ne bodo vplivale.
Pri nas se bo zgodilo to, kar je potreb-
no. Davidovičev pokret se ne da spravi-
ti iz dnevnega reda.

Volitev predsednika v
Ameriki.

Dne 4. novembra se vrše v Zedinjenih
ameriških državah volitev predsednika. Po
ameriški ustavi se voli predsednik za štiri
leta. Volitev se pa izvrši tako-le: Na teme-
lju splošne in enake volilne pravice izvoli
vsaka izmed 48 zveznih držav po dvoje za-
stopnikov, ki nato izvolijo predsednika in
podpredsenika Zedinjenih držav. Zastopni-
ki posameznih držav so pa dolžni glasovati
za onega predsedniškega kandidata, za ka-
terelega so se obvezali pred svojimi volilci.
Dejstvo, da ima vsaka izmed 48 zveznih
držav pravico voliti enako število svojih
zastopnikov za kongres, kjer se voli pred-
sednik, je najdalekosežnejša pomena. —
Tako na primer ima država Nevada 70.000
prebivalcev, Newyork pa 11 milijonov. Obe
državi imata navzlic veliki razliki v številu
prebivalstva enako število glasov za volitev
predsednika.

V Zedinjenih državah ameriških odloča
dvoje političnih strank in sicer demokrati
in republikanci. Navzlic temu, da je ameri-
škemu ljudstvu odločati o težkih notranje-
in zunanje-političnih problemih, ni zaznamo-
vati med obema strankama velikih progra-
matičnih razlik. V Zedinjenih državah za
enkrat ni v navadi, da bi posebna politična
ali socijalna vprašanja povzročila ustanovi-
tev novih strank. Politična in socijalna ho-
tenja posameznih plasti ameriškega ljudstva
se uveljavljajo v izigravanju obstoječih
strank druge proti drugi. Ljudstvo glasuje
potem za ono stranko, ki je zavzela ugod-
nejše stališče v tem ali onem perečem
vprašanju. Ta način strankarskega uveljav-
ljanja ima tudi odločilen vpliv na razvoj
delavskega gibanja v Ameriki. Namesto da
bi delavstvo ustanovilo lastno stranko, si je
skušalo pridobiti podporo obeh obstoječih
strank. Delavstvo je pri volitvah glasovalo
zato za ono stranko, oziroma za one kandi-
date, ki so mu privolili največ koncesij.

Pri volitvah predsednika nastopa troje
kandidatov in sicer: dosednji predsednik
republikance Coolidge, demokrat Dawis in
neodvisni ter nestranskarški kandidat La
Follette. Coolidge ni mogoče kaka izrazita
osebnost. Po Hardingovi smrti je kot pred-
sednik avtomatično zasedel predsedniško
mesto.

Republikanska stranka je precej kon-
servativna. Navzlic temu pa ima med ame-
riškim ljudstvom veliko zaslonbo. Zedinje-
ne države so še vedno dežela blagostanja,
kjer je malo nezadovoljstva in brezposel-
nosti. Minula bodo še desetletja, da bodo
razredni boji prišli do takega pomena, kot
so n. pr. v Evropi.

Dawis je kandidat one demokratske
stranke, ki je izvolila za predsednika Wil-
sona, znanega iz svetovne vojne. Demo-
kratska stranka ima največ privrženecv v
južnih krajih zedinjenih držav. Dawis je
znan ameriškem ljudstvu kot londonski
poslanik in kot odlični pravni zastopnik
Morganov, železniških družb in trgovskih
koncernov.

La Follette, po imenu republikanec, je
priglasil svojo kandidato v imenu delav-
cev in poljedelcev. La Follette ima za en-
krat še malo izgledov na uspeh. Vendar se
pa z nastopom La Follette lahko pričakuje
v najbližji bodočnosti organizacija nove po-
litične stranke po vzoru angleške delavske
stranke.

Sodi se, da bo pri volitvah 4. novem-
bra zmagal kandidat republikancev, Coolidge.

Socijalna zakonodaja.

Delovni odmor.

Pomožnemu osebju se mora dajati vsakih 8 ur odmor vsaj 1 uro. Če se delo pravlja na solncu, mora znašati v poletnem času ta odmor vsaj 2 uri.

Ob nedeljah je prepovedano vsako delo za osebe v podjetjih, razen v kavarnah, gostilnah, hotelih, pri fotografijah, pogrebnihih zavodih. Pekovskim, mesarskim, brivskim, cvetličarskim obratom in obratom za prodajo življenjskih potrebščin, kakor tudi trafikam je dovoljeno zaposlovati pomožno osebje ob nedeljah samo dopoldne.

V drugih podjetjih sme inspekcija dela dovoliti nedeljsko delo samo pod sledečimi pogoji:

1. Zaradi višje sile ali nenadne potrebe v javnem interesu;
2. če se mora na nedeljo izvršiti v podjetju inventariziranje, predpisano z zakonom;
3. če gre za čiščenje ali vobče za vzdrževanje obrata, kolikor je te posle nemogoče opraviti ob delavnikih;
4. če gre za neizogibne posle, da se prepreči kvarjenje sirovin ali izdelkov, v kolikor se ti posli ne morejo izvršiti ob delavnikih.

V vseh teh slučajih morajo lastniki podjetij poročati takoj prihodnji dan, ko nastopi potreba, pristojni inspekciji dela, ki odloči, ali se dela ob nedeljah ali ne.

Mladostno delavsko osebje pod 18 leti mora imeti ob nedeljah brezpogojno in brez izjeme popoln počitek.

Za praznike kakršnekoli vrste prepoveda zakon odločitev slobodnemu sporazumu med delodajalci in delavci.

Čas odpiranja in zapiranja obratov bodo določali posebni pravilniki, o katerih bomo še poročali.

Zdravstveni predpisi za delo.

Pomožno osebje sme biti zaposleno v podjetjih, ki spadajo pod ta zakon, samo tedaj, če niso prostori, v katerih se dela, nevarni za zdravje ali življenje. Delavnice morajo biti dobro razsvetljene, čiste, zrač-

ne in opremljene s potrebnimi sredstvi zoper požar. Tudi ne smejo biti prenapolnjene z delavci.

Vobče se morajo vzdrževati delovni prostori, stroji, orodje in material v takem stanju, da ustrezajo zdravstvenim in npravnim pogojem.

Isto velja tudi za delavska stanovanja. Dalje so dolžni lastniki industrijskih podjetij, v katerih dela najmanj 100 delavcev in ki so najmanj 3 km oddaljena od mesta, ob svojih stroških napraviti in vzdrževati:

1. Ambulatorij za nujno pomoč obolelim in poškodovanim delavcem;
2. potrebno število stanovanj za nastanitev delavstva;
3. kuhinjo, kjer dobiva delavstvo podjetja poceni hrano.

Cene za stanovanja in hrano določa pristojna inspekcija dela v sporazumu s krajevnimi občinskimi oblastmi.

Dejca zavetišča.

Industrijska podjetja, kjer dela več kot 100 delavcev, med katerimi jih je vsaj 25 z malimi otroci, morajo napraviti v neposredni bližini podjetja posebna zavetišča, kjer se čuvajo otroci, dokler so starši v službi. Vse stroške za ustanovitev in vzdrževanje teh zavetišč morajo trpeti lastniki podjetij sami.

Delavske organizacije.

Zakon o zaščiti delavcev določa, da se sme pomožno osebje, zaposleno v obrtnih, industrijskih, rudarskih, prometnih in drugih podobnih podjetjih združevati v specialna društva za zaščito svojih ekonomskih kulturnih in moralnih interesov.

Ta društva sme ustanovljati pomožno osebje po poklicih (strokovne organizacije); istotako jih sme združevati v krajevne in oblastne zveze.

Iz jasnega besedila zakona sledi, da je vsak boj zoper delavske organizacije očitno kršenje zakona, ki ga delavstvo ne more in v lastnem interesu tudi ne sme še nadalje mirno prenašati.

(Prihodnjič sledi.)

Politični pregled.

Še vedno kriza.

Po znanem Radičevem govoru preteklega četrtka na seji HRSS v Zagrebu je zdelo tako, kakor da je blok Davidovičeve vlade razbit in se ni skoro več mislilo na možnost izravnave nastalih diferenc. Že drugi dan nato, ko so pričeli časopisi prinašati in analizirati Radičev govor ter znano resolucijo, pa je zopet bil tukaj Radič s svojimi pojasnili in zatrjevanjem, da je govoril drugače in da ni mislil tako. Prišel je hvaliti kralja, Davidoviča in celokupni ožji blok. Z ozirom na to se je situacija zopet spremenila in blok je dobil takorekoč zgubljeno pozicijo nazaj.

Kaj je Radiča k temu napotilo, se ne ve. Na vsak način pa je njegovo obnašanje nekam čudno in izraža dvolično igr, kakor bi na nekaj čakal.

Duhovi v Beogradu so se pomirili in intrige so ponehale. Pa tudi avdijske na dvoru so postale redkeje. Prišlo se je treznejše misliti. V tem razpoloženju je kralj motril situacijo in povrnil mandat za sestavo vlade Davidovičevemu demokratu Kosti Timotijeviću. Ta mož naj bi rešil situacijo s široko koncentracijsko vlado, ki bi jo tvoril ožji blok z radikali in ki bi slonela na programu in deklaraciji vlade g. Davidoviča. Tudi to bi naj bila vlada zakona in sporazuma.

F. B.

Ob svežih grobovih.

V berlinski narodni galeriji za slike hranijo Böcklinovo sliko, predstavljajočo umetnika s paleto in čopičem v rokah. Za njim pa se reži votlooka koščena smrt. Dolgi, brezmesni prsti se krčevito oklepajo loka, ki obdeluje brezutno zadnjo struno na gosli. Prav vidi se iz slike, kako brni hreščče godalo, da se sršijo lasje na glavi prisluškujočemu umetniku.

Smrtne slutnje! Razpoloženje na dan vseh mrtvih!

Na skoro golih kostanjih trepeteje listi — rumeni, rjavi, rdeči, se trgajo z mladih, kolobarijo po zraku ter padajo na tla z rahlim šumom. Skozi razpoke v zidovju priha mrzli jesenski veter, se upira v križe in kanne ter stresa mladike na cipresah, da žužljajo otožno pesem. Sveče na grobovih plapolajo nemirno semtertja ter ugašajo. Brez pokaja vrvi množica ob grobnicah, postaja med gomilami ovenčanimi s poznim cvetjem, prižiga na novo lučke in po-pravlja vence. Staro in mlado, trhlo in čvrsto se peha med grobovi. Za vsakim obrazom pa reži koščena žena in gode neprestano marsikomu že na — zadnji struni.

Vseh mrtvih dan! Vsako leto se ponavlja prizor. Nove množice se zbirajo ob gričkih s križi in kamni. Trume se pogrezajo v zemljo; druge valovijo prek grobov.

Za dr. Turnerjem tudi dr. Rosina.

Nikdar ni bil naš pristaša, a po mišljenju si nismo bili daleč narazen. Bil je poštenjak od pet do glave in kremenit značaj. Povdarjam zlasti dejstvo, da je bil dr. Rosina poleg dr. Ravniharja edini odvetnik iz Slovenije, ki se je udeležil svojčas Zagrebskega kongresa. Takrat je bila demokratska stranka adut v Sloveniji in dr. Žerjav njen vsemogočni malik. Gorje pristašu, ki bi se bil drznil demonstrirati za sporazum z udeležbo na kongresu! Dr. Rosina se grozjenji ni ustrašil. Klicali so ga sicer na zagovor. Toda mož se jim ni odzval in se ni uklonil. Uverjen sem, da bi ga bili takrat mladinski generali radi pogladi iz stranke, ko bi se bili upali. Toda bili so se starega leva in njegovega vsestranskega ugleda, tresli so se pred njegovim ostrim sarkazmom. Pustili so ga menda brez kazni. Naglašam to dejstvo baš zato, ker nam kaže dr. Rosino kot enega izmed redkih mož v vrstah slovenske JDS, ki je kaj zgodaj uvidel vso pogubnost Žerjavove politike in jo tudi javno obsodil.

Ko sva nekaj dni po kongresu govorila s pokojnikom na ulici, mi je na vprašanje, kateri izmed srbijanskih udeležencev mu je najbolj ugajal, hvalil zlasti dr. Veljkovića. V tem se je sodbja dr. Rosine čudno strinjala z Radičem, ki je pred kratkim izjavljal v Zagrebu: »Naš je predlog bio, da Voja Veljković bude predsednik (parlament), jer je potpuno nezavisan, uman, a ima jednu pogrešku, da, kad ide u dvor, ne ide pogrljen, nego ravan.« Omenjam čudni slu-

Po drugih državah.

ČEHOSLOVASKA.

Cehoslovaška je odobrila in podpisala zapisnik »Društva narodov«, ki je bil ta mesec sprejet na skupščini v Ženevi in ki določa obveznosti medsebojne pomoči in razorožitve držav.

MAC DONALD V SPORU Z RUSIJO.

Mac Donald je v sporu z Rusi zaradi nekega pisma III. moskovske internacionalne angleškim komunistom, katerega so priobčili angleški listi za volilni manevar. Radi tega se je Mac Donald priložil na sovjetsko vlado, ki je po svojem poslaniku Rakovskem sporočila, da je dotično pismo potvrdjeno. Obenem pa Rusi zahtevajo, da se krivci kaznujejo, ker bi sicer izvajali konsekvence. — Dokaz, da se intrigira po vsem svetu.

FRANCIJA.

Francija je 28. t. m. oficijelno priznala sovjetsko Rusijo.

Francoski parlament se sestane 4. novembra k izrednemu zasedanju.

NEMCIJA.

Tudi v Nemčiji je pričelo volilno gibanje. Vrše se shodi vseh strank in izbira kandidati. Pravijo, da bodo nemški nacionalisti postavili kot kandidata tudi bivšega kronprince, ki bi naj bil obenem tudi nosilec liste. Kronprinc bo kandidaturu sprejel, če mu bo le dovolil oče — Vili.

RUSIJA.

Sovjetska vlada je sklenila odpisati svoje čete na kitajsko mejo, da v Mandžuriji pomagajo zavrniti napade vladnih čet na Mandžurce. S tem hoče Rusija pokazati ostalim vevsilam svoj interes na kitajskem vprašanju.

SPOR MED TURČIJO IN NASO DRŽAVO.

Naša vlada se brani podpisati lausansko mirovno pogodbo glede Turčije. Vsled tega je Turčija postala nervozna in je vlada v Angori pozvala zastopnika naše kraljevine, da naj zapusti Carigrad.

ITALIJA.

V Benetkah se vrši konferenca, ki naj izravna »zadnje« diference med našo državo in Italijo. Takih konferenc je bilo že veliko, pa Italijani znajo, zato jih bo še veliko in Italijani si bodo izbili koncesije drugo za drugo. — Italijanski namen pri sedanjih konferenci je umirajoči Reki zagurati življenje ter njen obstoj. Ko bodo dobili to, bodo prišli zopet z drugo boleznijo. Za nas Jugoslovane mora biti pri tem samo ena parola: **Italijanom nobenih koncesij!** Reka naj bi bila ostala to, za kar je bila določena, pa bi bilo dobro. Na našo škodo se Italijani ne smejo šopiriti na Reki in drugih obmej-

Poročila z dežele.

Maribor. Predrznost nemčurjev. Neki Stibler Feliks, po poklicu mešetar, je 24. t. m. zvečer v gostilni Berkop v Frankopnovi ulici zmerjal Slovence z »Windische Hunder«. Rabil je tudi sledeče izraze: »Prokleta Jugoslavija, prokleta Srbija, Hrvatska in Slovenija.« K sreči so bile na razpolago priče. Zadeva je bila javljena oblasti in bo moža zadelo roka pravice. Take elemente naj bi zasledovala Orjuna. Nihče ne bo obžaloval, če se jih radi njihovih nesramnosti posteno kaznuje. To bi bilo celo simpatično ne pa, kakor se sedaj dela, da se nastopa proti dobrim Slovincem, ki ne trobijo v rog demokratov, Nemce pa pardonira.

čaj, ker podtika »Jutro« Veljkoviću republikanstvo, da pravno se nismo slišali, da bi se zbirali republikanci baš v Davidovičevem klubu. Kolikor je znano, je svojčas tudi g. Veljković glasoval brez pristanka za monarhično ustavo.

Zelo prezirljivo se je izražal dr. Rosina o »Orjunu«. Stari poštenjak se ni mogel sprijazniti z mislijo, da bi mladi ljudje s samokresom v roki »prepričevali« svoje sorojake o zveličavnosti svojih idej. Te svoje sodbje mož ni nikdar skrilal. Morala je biti tudi orjunašem znana. Kakor bridka ironija so vplivale na gledalce črne uniforme med nepregledno množico na zadnji Rosinovi poti skozi mesto. Da bi »nacionalisti« vsaj — vsiljivi ne bili!

Dr. Rosine ni več, a njegov duh, duh sporazuma in medsebojne strpljivosti živi in — zmaga. Čim dalje bolj izgublja tla pod seboj oni mogočnejši, ki so verovali v silo bajonetov, samokresov, ječ in vislice. Od dne do dne se večajo vrste onih, ki želijo ustvariti močno državo na temelju medsebojnega sporazuma. V tem oziru je prednjačil v Mariboru pokojni dr. Rosina. Nam pa mora biti baš sodbja onih merodajna, ki so se opirali na bogate življenjske izkušnje in na izredne naravne darove, kakor sta jih kazala ravno dr. Turner in dr. Rosina. Čast jima!

Življenje gre svojo pot. Množice vrviijo preko grobov. Za vsakim živim bitjem pa se kaže mrtvaška glava; za marsikaterim gosla smrt na — zadnji struni. Pa se naj še koljemo med seboj?

nih krajih ter poleg tega še pritiskati naše tamošnje slovensko ljudstvo. Saj je Mussolini izjavil, da za narodne manjšine v Italiji nima nikakih protikoncesij. Slovenci bodo tedaj morali izginiti! — Naši zastopniki v Benetkah ali pravzaprav merodajni gospodje v Beogradu naj lo upoštevajo in koncesije za Reko odklonijo. —

Na italijanskem dvoru se bo v kratkem izvršila dvojna zaroka, o kateri se govori že dolgo. Italijanski prestolonaslednik se bo zaročil z belgijsko princesinjo, belgijski prestolonaslednik pa z italijansko.

Mussolini upa na boljše bodočnost. Zanaša se na izid volitev v Angliji, kjer bodo »pomedi« z Mac Donaldom in njegovo stranko. Na ta način bo tudi v Italiji prišlo do drugih odnošajev, ker bo opozicija zgubila pogum. Sicer pa je za Mussolinija opozicija »brezpomembna«. On ima svoje fašiste, ki bodo vse državljane spreobrili v disciplinirane vojake, če ne zlepa, pa s silo. To so najnovejše Mussolinijeve misli, ki jih javnosti ne prikriva. Razvoja novega časa g. Mussolini ne bo ustavil tudi z angleškimi konservativci ne! —

Tržaška banka »Adriatica« bo svojim vlagateljem izplačala baje po 20%. — Dober »kšeft« je napravila! —

V Rimu se nahaja zastopstvo mesta Prage pod vodstvom župana dr. Baxe, ki je narodni socialista.

V okolici mesta Cagliari stavkajo rudarji v premogokopih. Stavkujoče, katerih je 13.000, podpirajo baje fašisti.

KITAJSKA.

Državljanjska vojna na Kitajskem je prenehala. Reče se prenehala, ker v resnici borba, ki traja v predledkih že 12 let, še ni končana. Boj je sličen, kakor pri nas, z edino razliko, da je na Kitajskem že tekla kri v potokih. Prepripi pa se netijo umetno od drugih strani. Na Kitajskem je zelo zainteresirana Japonska, ki bi rada zavladala nad ogromnim narodom, ki šteje eno četrtino prebivalcev vsega sveta. To pa Angležem in Amerikancem ni vseeno. Zato ti trije izigravajo Kitajce drug drugemu. Toda razmere so postale tako napeste, da se je bati najhujšega. Preti izbruh nove vojne, katere bi minulo svetovno vojno še daleč, daleč prekašala. Seveda je bilo kako kompromisno mogoče še za enkrat odgoditi, a preprečiti je ne bo mogoče. — Svetovna nevarnost — tudi za Evropo — je na Kitajskem.

Novejša poročila že naznanjajo aktivno posredovanje Japonske, ki je že odposlala 200.000 možno armado proti Kitajski. To dokazuje, da tam v resnici še ne bo miru.

Sestanek NSS v Krčevini. V sredo, 22. t. m. se je vršil v gostilni pri Prahju v Krčevini pri Mariboru dobro uspeši sestanek narodno - socialistične stranke. Tov. Brandner je obširno poročal o sedanjih političnih situaciji in o stališču narodno-socialistične stranke. Nato je govoril o organizaciji stranke v mariborski oblasti, zlasti pa v obmejnih krajih. Po njegovem poročilu se je vršilo vpisovanje v stranko. Poročilo tovariša Brandnerja je izpopolnil tovariš Savojce, ki se je bavil z razmerami v Krčevini, posebej pa z občinskimi zadevami. Treba je naglasiti, da je bila naša zveza z demokrati pri zadnjih občinskih volitvah v Krčevini na škodo naše stranke, ker je delavstvo nasprotno vsakemu sodelovanju z buržoazijo, kjer to iz nacionalnih ozirov ni izrečno potrebno. Z druge strani pa je treba ugotoviti, da tudi razmere pri socialnih demokratih niso najboljše, kar potrjuje med drugim dejstvo, da imajo v Krčevini za voditelja moža, ki je vse prej kot proletarec. Boječnost je samo v zblizanju delavskega taborov in v poslednem izvajanju narodne in socialistične politike.

»Nova Pravda« v Mariboru se dobi od sešaj naprej v sledečih kavarnah: Jadrana, Central, Evropa in Velika kavana. Mnoge manjše kavarne, gostilne in brivnice nimajo »Nove Pravde«, zato vedo, da je to poleg »Slob. Novine« v Zagrebu — edino glasilo narodno-socialistične stranke. Pač pa imajo kar po štiri glasila demokratske stranke. V tem oziru se mora napraviti red. Narodni socializmi! Zahajajte samo v take lokale, ki ne ignorirajo našega tiska!

V mariborskih železniških delavnicah vladajo take razmere, da se Bog usmili. — Nemci, smrtni sovražniki Jugoslavije, bodo sprejeli kot naši državljani na podlagi opcije, ker so se izdali za Čeha in ker so se našli za vsakega po trije uradniki, ki so opjejsko vlogo sopedpisali. Za češko ime se Nemci kaj radi skrivajo, samo da bi mogli tu ostati in našim ljudem kruh odjedati in jih povrh še šikanirati. Vsi pravi Čehi dobrodošli kot največji naši prijatelji. Ne mara pa Nemcev, pa bili tudi iz Češke, ako so nasprotni Jugoslaviji. V zadnjem času razširjajo Nemci in nemčurji v delavnicah vesti, da bo v Jugoslaviji prišlo do revolucije in da je za ta slučaj na Dunaju že pripravljenih 12 generalov, ki bodo

na čelu nemške vojske vkorakali v razpadajočo Jugoslavijo. Marširali pa bodo, tako trdijo ti naši »prijatelji«, še dalje kot do Zidnega mosta. Ali ni škandal, da se kaj takega dogaja v delavnicah državne železnice?! In še to: Mnogi nasprotniki naše države so bili pod sedanjim prometnim ministrom na nasvet slabih svetovalcev ponovno sprejeti v službo, a narodni ljudje ne. Mi bomo tej zadevi posvetili vso svojo pozornost, da doženemo popolno resnico. Potem pa bomo udarili, da se bo vse treslo, brez ozira na to, kdo je na vladi. Izjavljamo, da takih razmer ne bomo trpeli! To naj si merodajni faktorji v Beogradu in pri direkciji v Ljubljani zapomnijo!

Strokovni vestnik.

Število bolniško zavarovanih članov pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev. Iz letne statistike OUZD posnemamo, da je bilo 1. julija 1922 400.709 zavarovancev in je do 31. decembra istega leta padlo število na 391.219 članov. 1. julija 1923 je število zopet naraslo na 459.566 članov in 31. decembra 1923. leta zopet padlo na 449. tisoč 204 julija 1924. pa je število zopet naraslo na 459.988 članov. Iz navedenih števk se da sklepati o padcu zaposlenih delavcev ni zopetni namestitvi. Toda tudi te številke ne nudijo povsem točnega pregleda o zaposlenju delavskih moči.

Brezposelnost na Dunaju. V Avstriji in zlasti na Dunaju vlada znatna brezposelnost. Posebno veliko je brez posla bančnih uradnikov, katerih število presega 10.000 oseb, od teh nad 3000 žensk. Podvzeli so se koraki, da postanejo bančni uradniki šoferji, melaniki, tipografi itd., sploh, da prevzemajo posle onih strok, ki nimajo brezposelnih članov. Za ženske se preskrbujejo pripravne stroke. Zveza skrbi za brezposelne s tem, da jih namešča v Španiji in na Portugalskem.

Jesenice. — Tukaj dela mnogo prahu zobozdravlenje. Potrebno je, da tudi mi javno povemo, kako je naše stališče do tega zdravljenja. Zobozdravljenje je stvar, katero mora delavec, ki samostojno misli in ki ni strankarsko zagrozen, z veseljem pozdraviti. Kajti dejstvo, da si hoče delavstvo samo pomagati iz neznoznega socialnega položaja, nam jamči, da smo na pravi poti razvoja. Sedaj pa k stvari. Zdravljenje zob je zamisljeno tako, da si vsak delavec, vsak delavec družinski član da lahko pravočasno popraviti bolne zobe, ne da bi pri tem trpel njegov zaslužek, oziroma, da bi bil radi stroškov ogrožen njegov življenjski obstoj; da se z zdravljenjem zob odpravijo bolezn, ki izvirajo iz tega, ker niso zobje zdravi; končno, da se reši delavstvo muk, ki mu jih prizadevajo bolni zobje. Da se to omogoči se je sklenilo, da naj vsak delavec (delavka), ki je zaposlen v tovarni KID, plačuje po 5.—, odnosno samci po 3.— Din. O podrobnostih, kako naj se ta akcija izvede, je delavstvo itak že poučeno. Naše članstvo je imelo dva sestanka, na katerih se je zadeva pojasnila. Uvodoma smo povdarili, da dela to zdravljenje mnogo prahu. Res je to ali ne pri trezno mislečih delavcih, temveč pri tistih večnih nezadovoljcih, ki jim ni nobena še tako velika žrtev prevelika za nepotrebne stvari, pač pa jim je žrtvovati za svojo korist 5.— Din neznošno breme. Če bi pa prišel kdo in bi nam diktiral še večjo vsoto za prazen nič, bi jo seveda oni najprej in brez ugovora plačali. Vse drugo, kakor zdravljenje, zdravnik, material itd. moremo rešiti le z delom. Delavstvo samo bo to akcijo upravljalo. Povdarjamo pri tej stvari eno, da kar nam ne ugaja, kratkomočno sami odstranimo. Torej še enkrat, delavstvo samo odloča. Mi podpiramo ta pokret, delati bomo, da se to čimprej izvede. — Zatorej bratje, proč s kričaji, proč z demagogijo, proč z osebnim sovraštvom iz strokovnih organizacij. — Članski sestanek se vrši v torek 4. novembra ob 7. uri zvečer pri Ravlekarju. Poročevalec iz Ljubljane.

Iz stranke.

Gibanje naših organizacij. Vse krajevne organizacije so v zadnjem času pričele s podvojenim delom, kar je dokaz, da razumejo in poznajo narodno-socialistični program. Z veseljem ugotavljamo, da se je članstvo nekaterih naših organizacij skoro podvojilo. Zelo redki in skoro osamljeni pa so slučaj, da kdo izstopi iz naše organizacije ter smo imeli tekom letošnjega leta ugotoviti samo tri take slučaje. Kakor naši bratje na Češkem, tako so tudi pri nas naši kadri zvesto v službi stranke, da čimprej izbojujejo pravice dosedaj teptanim in zapostavljenim. Vendar kljub lepemu napredku naših organizacij pa je še veliko krajev, v katerih imamo zanesljive tovariše in zaupnike, nimamo pa še samostojne organizacije. Zato pozivamo naše zaupnike v dotičnih krajih, da čimprej ustanove samostojne politične krajevne organizacije in na ta način pripravijo pot zmagam, kakor smo jih že tekom letošnjega leta marsikje izvajali. Vsa podrobna navodila za ustanovitev krajevne organizacije daje centralno

VSE NAROČNIKE, ki so dobili začetkom oktobra položnice, pa se jih nisi poslužili, prosimo, da sedaj takoj poravnajo naročnino.

lajništvo v Narodnem domu v Ljubljani in prosimo tovariše, da se v vseh zadevah obračajo na tajništvo. Stajerskim krajevnim organizacijam pa priporočamo, da se obračajo na strankino tajništvo v Mariboru, Frankopanova ul. 17. Tovariši, na delo za zmago narodnega socializma!

Ljubljanske tovariše NSS ponovno opozarjamo na knjižnico »Bratstva«, ki je odprta vsak torek in soboto od 6. do 8. ure zvečer v Pulpnovi čitalnici v Gajevi ulici. Knjižnica razpolaga z lepim številom dobrih knjig in je edina narodno-socialistična knjižnica v Ljubljani. Zato je dolžnost nas vseh, da jo podpiramo. Darujte knjige in jo posetite.

Krajevna organizacija NSS v Kranju javlja, da priredi v nedeljo, 9. novembra vinsko igračo v dvorani hotela »Nova postaja«, 1. nadstropje. Priporočila so za obilno udeležbo. — Odbor.

Iz Poljanskega okraja v Ljubljani. — Po kratki nerazpoloženi radi poletne atmosfere, se je pričela zadnji čas tukajšnja kra-

jevna organizacija NSS zopet gibanje. Pripravljajo se, da bo kos vsem nalogam, ki jih prinese najbrž že bližnja bodočnost v političnem položaju. — Odbor je na zadnji svoji seji sklenil, pozvati vse one, ki mislijo in čutijo z nami, da sodelujejo v krajevni organizaciji v prihodnji politični konstelaciji. Posebno velja to za stare člane. Prosi pa tudi nove, da se prijavijo pri tajniku tov. Tomeu ali pri predsedniku tov. Estu. Naš okraj naj doseže častni uspeh pri udeleževanju naše misli. Zato na delo, tovariši! — Kar pa se tiče splošnega gospodarskega vprašanja v okraju, pozivlja odbor Krajevne organizacije ponovno naše zastopnike v mestnem svetlu, da se zavamejo za prepotrebno napravo nove ograde ob Grubarjevem kanalu, ker je sedanja tako nizka, da ogroža osebno varnost pasanov. Tudi kanalizacijo Strelške ulice je treba čimprej izevati. Izposluje naj se tudi, da bodo reveži lahko v tej ulici posekali nepotrebne kostanje, ki ovirajo promet. Ravno sedaj za zimo nima revno ljudstvo nobene kurjave.

tična dva člana obdržita mandate. Nato so bila za novo stavbo oddana ključavničarska dela tvečarjem Geyer, Rebek in Meglič, pečarska dela tvečarji Kalmus in Ogoreutz in steklarska dela tvečarji Agnola. Sklenilo se je tudi, da se kupi hiša v Ptuj, v kateri se preuredi tamošnja poslovalnica in ambulaterij. Nato se je razpravljalo o razpisu volitev samoupravnih organov SUZORA ter se je sklenilo, da se prične s pripravi mi za razpis volitev prihodnjega leta. Nato so se odala razna interno razpisana službena mesta. Vse ostale točke so se več ali manj odstopile v rešitev upravnemu odboru, ki bo imel v najkrajšem času svojo sejo. Na seji se je pokazala odločna volja za najširšo avtonomijo okrožnega urada za Slovenijo ter je bila debata o temu vprašanju mestoma zelo burna. Tudi zastopnik naše stranke je na tej seji ponovno povdrl našo zahtevo o širši upravni samoupravi, da se nam ne bo godilo tako, kakor sedaj, ko smo odvisni od milosti osrednjega urada v Zagrebu.

Zabavni večer narodnega bloka v Celju. O priliki izvolitve župana in podžupana v Celju se je po bakladi vršila v vseh prostorih Narod. doma nadvse lepo uspela narodna prireditve. Na tej prireditvi je v zgornji dvorani sviral izborni orkester celjskega »Bratstva«, v spodnjih prostorih pa železničarska godba. Sodeloval je tudi pevski klub »Komsijac« in nekaj gospodov s šaljivimi nastopi. »Bratstvo« je tudi to pot pokazalo, da je vselej pripravljeno podpirati narodne prireditve, za kar mu gre vse priznanje.

Ukinjenje stanovanjskih uradov. — Ministrstvo za socialno politiko namerava ukiniti poslovanje stanovanjskih uradov ter prenesti njihov delokrog na upravne oblasti prve stopnje. Dobro bi bilo vedeti, iz katerih razlogov se je ministrstvo odločilo k temu koraku.

Slovenska republikanska stranka. — V nedeljo, 19. t. m. je g. Albin Prepeluh sklical v Ljubljani sestanek zaupnikov »Slovenske republikanske stranke kmetov in delavcev«. Na sestanku so se zaupniki sklenili proglasiti za novo stranko, SRS, ki ima svoj sedež v Ljubljani, in stopiti v federativno zvezo s »Hrvatsko seljaško republikansko stranko« v Zagrebu, katere ima zvezo z moskovsko kmečko internacionalo.

S tem imamo v Sloveniji zopet eno stranko več. Brezdvomno bo ta stranka pridobila precejšnje število pristašev, zlasti na Dolenjskem, v Beli Krajini in na Štajerskem, pa tudi v Prekmurju, če bo do tje segal njen delokrog. Tega se zavedajo tudi naši slovenski politiki, zlasti oni iz vrst SLS. — Tem primerno se glasi tudi pozdrav v časopisju SLS, kar je čisto naravno, ker bo Radić na ta način ravno klerikalcem v Sloveniji največ škodoval in delal zgago. Pa tudi komunisti se bodo oprijemali Radića. — Seveda je razvoj nove stranke odvisen od nove politične konstelacije ter razmer, ki bodo nastale v državi. Vsekakor ima g. Prepeluh, ki je vzel vso akcijo v roke, pri danih razmerah precej lahko stališče. Če se sedanje razmere spremenijo, ter bodo zastopniki Slovenije v stanu pokazati uspehe v parlamentu, če bodo izpolnili obljube in spravili vse nade do uresničenja, potem bo pa tudi za slovenske republikance življenje in obstoj težavnejši.

Nove cigarete. — Uprava tobačnega monopola je izdala nove cigarete z imenom »Extra-Vardar« — pristno domače ime. Cigarete se prodajajo v škatlicah po 10 kosov, ki stanejo 14 Din! — Zopet nekaj za nižje sloje! — Radovedni smo, kdaj pridejo v promet tobačni izdelki z znižano ceno, pa kdaj pa nehalna naša tobačna tovarna polniti tob. zavojčke s smetini.

Umor v Beogradu. — V Beogradu se je izvršil umor trgovca Nalovića, katerega je baje izvršil njegov kompanjon Kovatević, ki je imel ljubavno razmerje z Nalovićevo ženo. Mrtvemu Naloviću je bil odvzet

tudi denar. — Tudi ta umor je zagoneten in podoben umoru trgovca Pipana v Ljubljani. —

Vlomi v Ljubljani. — Ljubljana bo kmalu prednjačila pred drugimi mesti v pomanjkanju javne varnosti. Vlomi so na dnevnem redu. Da se poleg tega pripeti še kak umor, je postranska stvar. — V nedeljo so tatovi vlomili v stanovanje g. prof. Kozine in to pri belem dnevu. Odnegli so nekaj perila, obleke in denarja, vrata pustili kar odprta, da jih gospodarju ni bilo treba odpirati, ter lepo nemoteno odšli.

Nagrada za glavo Pipanovega morilca. Morilca trgovca Pipana iz Ljubljane ne moremo izslediti. Vse aretirance so izpustili, ker se je izkazalo, da so nedolžni. Za podatke, ki bi omogočili izslediti morilca, je določena nagrada 10.000 Din., ki jih je nekdo položil pri preiskovalnem sodniku dr. Gradniku, kateri je tudi upravičen nagrado prisoditi. — Po Ljubljani se mnogo šušlja, z resnico pa si ne upa nihče na dan. Čemu to? Kdor kaj pozitivnega ve, naj to odkrito in pošteno pove. Izločimo brezobzirno zločince iz človeške družbe, izročimo jih roki pravice, pa bo kmalu bolje. — V tem veljaj: Zeb za zob!

Marsikateri starši občudujejo otroka, ki že zna iz steklenice precej »potegniti«, žal ne pomislijo pri tem na posledice take vzgoje. Ako bi zahtevali dva lista brezplačne na ogle, bi gotovo drugače ravnali. — Uprava »Preroda« in »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Zares socialno gospodarska ustanova. — Jugoslovanska hranilnica in posojilnica registrirana zadruga z omejeno zavezo v Mariboru, Frankopanova ulica 2 nas prosi za sledečo objavo, ki jo radi priobčujemo: — »V svrhu nabave oblačilnih in gospodarskih potrebščin vseh javnih nastavljenec in delavcev in v svrhu centraliziranja odplačil posameznikov samo na enem mestu in v svrhu znižanja obrestne mere je sklenila podpisana zadruga uvesti blagovne kredite. Postopek je sledeč: Stranka zaprosi za kredit na pr. za Din 3000.—. Ta se mu pri seji zadruge dovoli proti kritju z menico s poroki in event. proti odtegljajem odplačil od službenih prejemkov. — Namesto gotovine izroči zadruga jemalcu kredita blagovno knjižico, ki ima spredaj žig in podpis zadruge do zneska na pr. Din tri tisoč. — S to knjižico pride stranka, ki je postala član zadruge, v blagovni oddelk Jugoslovanske hranilnice in posojilnice, kjer bo dobila takozvano kreditno nakazilo na znesek, ki ga potrebuje v svrhu nakupa blaga pri v poštev prihajajočih trgovcih. Mesto denarja plača stranka nakupljeno blago s kreditno nakaznico. Stranka potrdi prejem blaga na računu, katerega pošlje trgovcu direktno podpisani zadruzi. Duplicat računa dobi stranka. Od trgovca na podlagi kreditne nakaznice vpsolani račun plača zadruga. Na ta način si stranka lahko nabavi pri trgovcih raznih strokovarske potrebščin, račune bo pa poplačala zadruga. — Dolg stranke bo na opisani način centraliziran samo pri zadruzi, kjer bo zavezanec plačeval v obrokih, oziroma se mu bodo obroki odtegovali od službenih prejemkov. — Zadruga ima pri trgovcih plačilne olajšave in radi tega je blagovni kredit pri zadruzi dosti cenejši kot gotovina. Ker ima stranka stalen kredit na pr. do Din 3000.— lahko, če je že odplačala gotovo svoto, na pr. Din 300.—, znova dobi kreditno nakaznico do višine dovoljenega kredita. Za sedaj znaša obrestna mera za blagovni kredit največ 10 odstotkov. Nakupi se lahko manufaktura, konfekcija, obleka po meri, perilo, platno, železnina steklenina, obutev, klobuki, razne drobnarije, pohištvo, premog, drva, živež itd. — Uradne ure v blagovnem oddelku so od 18. do 20. ure in ob nedeljah in prazn. od 8. do 12. ure, Frankopanova ulica 2.

Meškovo slavje v Ptuj. Vsem udeležencem v vednost. Polovična vožnja v Ptuj

jata. Ko je prišlo do dejanj, so menševiki (soc. dem.) začeli hru-meti proti zatiranju svobode proletarijata.⁷⁹ Nekateri nas kritizirajo s stališča moralke. Proletariat se bori za osvoboditev vsega ljudstva; buržuazija se bori za vzdrževanje tlake, za izkoriščanje militarizma. Proletariat se bojuje za komunizem, za nov družabni red, buržuazija za ohranitev kapitalizma.⁸⁰

7. Osvojitev politične moči. Proletariat uresniči svojo diktaturo z osvojitvijo državne moči. Država je organizacija, in sicer meščanska država je meščanska organizacija; če se proletariat bojuje za osvojitve moči, se bojuje v prvi vrsti proti meščanski organizaciji (proti državni buržuaziji). Zato je treba najprej poraziti buržuazijsko armado, ki je ujena poglavitna moč. Dokler je kapitalistična armada nedotaknjena, se revolucija ne more posrečiti.

Če revolucija zmaga, razpade armada buržuazije na drobne kose.⁸¹

Zato je revolucija uničila staro moč in ustvarila novo. Osvojitev državne moči ni torej osvojitve stare generacije, ampak ustvaritev nove organizacije onega razreda, ki je v boju zmaga.⁸² Meščansko armado je treba uničiti; od uničenja te armade se nam ni ničesar bati in revolucionar mora smatrati za dobiček, da je bil uničen državni aparat buržuazije. Kjer je meščanska disciplina zdrava, je buržuazija nepremagljiva.⁸³ Da more proletariat zmagati v katerikoli zemlji, je potrebno, da je zedinjen in organiziran in da ima svojo lastno komunistično stranko. Ta stranka mora jasno videti, kam pelje razvoj kapitalizma, mora razumeti aktualne politične položaje in resnične interese delavcev, mora jim pojasnjevati situacijo in jih voditi v boj.⁸⁴

⁷⁹ Buharin, n. o. m.
⁸⁰ Buharin, str. 65.
⁸¹ Buharin, n. o. m.
⁸² Buharin, str. 66.
⁸³ Buharin, n. o. m.
⁸⁴ Buharin, n. o. m.

PREMOG

trboveljski, libojski, ormoški in visokokalorični trobnodolski (specijalit. za centr. kurjave) dobavlja

po najnižjih cenah
DOM. ČEBIN
trgovina s premogom
Ljubljana, Wolfova ul. 1/I.

dovoljena. — Ministrstvo sooblašča je z odlokom z dne 23. oktobra 1924., št. 24.518 1924 dovolilo vsem udeležencem vozni listek za pol cene. Udeleženec naj tedaj kupi vozni listek do Ptuja za polno ceno, tukaj pa naj karte ne odda, ampak jo shrani! — V Ptuj se mu izstavi primerna legitimacija, ki ga upravičuje, da se z istim voznim listkom zopet vrne domov. Ta ugodnost velja za čas od 7. do 14. novembra 1924. — Odbor.

Nečuten skandal. Skoro neverjetno je, kar se dogaja danes v naši lepi prestolici, beli Ljubljani. Zadnjič, ko sem šel v Šiško, zagledam pred pivovarno »Union« nanovo postavljeno »vilo«, ki pa je pokrita z navadno plahto. V tej vili namreč stanuje ubogi delavec, družinski oče, ki so ga naše stanovanjske oblasti deložirale, tako da si je ubogi trpin moral postaviti svoje bivališče zunaj na prostem, takorekoč na cesti, kjer lahko z družino vred mraza pogine. Skandal je, da so uboga delavca sploh postavili na cesto, a še bolj nečuten skandal je, da ubogi delavec že skoro mesec dni s svojimi nedolžnimi otročki prezeba na cesti. A še drugi podobni skandal imamo v Krakovem, kjer se nam nudi enaka slika, kakor pred pivovarno »Union«. Slišimo pa, da bo v kratkem času postavljen zopet nov šotor na Rimski cesti, kjer bo deložirana družina neke ljubljanske učiteljice. Ne bomo raziskovali vzrokov teh deložacij, ugotavljamo le, da je za Ljubljano naravnost skandalozno, kar se nam nudi v zgoraj omenjenih slučajih in z vso pravico moramo zahtevati, da se takim skandaloznim razmeram napravi že enkrat konec. Ni dovolj, da imajo gotovi gospodje samo na jeziku socialno sočustvanje in v človekove ljubje, temveč je treba to izjaviti tudi v praksi. Ta sramota z »vilami« po Ljubljani mora takoj izginiti, da se ne bodo zgražali ne samo domačini, temveč tudi tuji ter pripovedovali celemu svetu, kako »lepo in udobno« se živi v Ljubljani. — V sredo je

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica t. z. z. o. z.

v Mariboru, Frankopanova šte. 2

obrestuje vloge tudi najmanjše po 8-10%, po dogovoru pa tudi višje.

Daje stalne blagovne kredite proti nizki obrestni meri od 6 do 10% za nakup blaga direktno pri trgovcih.

Odplačila blagovnih kreditov mesečno samo pri zadruzi.

Mladinski vestnik.

Ustanovni občni zbor »Bratstva« na Viču. V nedeljo, 19. t. m. se je vršil na Viču ustanovni občni zbor »Bratstva« za Vič in okolico. Društveni lokal, kjer se je občni zbor vršil, je bil še pred začetkom natripan poln viške mladine, kateri so se pridružili zastopniki drugih mladinskih organizacij. Točno ob 4. uri je predsednik pripravljalnega odbora, br. Sinkovec, otvoril občni zbor in pozdravil vse navzoče, posebno pa delegate o. i. o. in ostalih društev ter povdrl veliki pomen ustanovitve izobraževalnega društva delavske mladine za Vič in okolico. Po njegovem govoru je občni zbor pozdravil v imenu o. i. o. br. Popopat, kateri je v navdušenih besedah pozdravil mlade borce narodnega socializma, ki hrepene po izobrazbi in kulturi in so si zato ustanovili svoje kulturno društvo. Pozdravili so na to občni zbor za »Mladost« v Trnovem br. Kravos, za »Bratstvo« Ljubljana br. Zorž, za »Bratstvo« v Zagorju br. Franjo Juvan, za »Bratstvo« na Jesenicah br. Lojze Božič, za »Bratstvo« v Dravljah br. Gabrovšek in za »Bratstvo« v Sp. Šiški br. Kmet. Vsi pozdravni govori so bili sprejeti z velikim navdušenjem in se je zastopnikom iskreno zahvalil br. predsednik, Sinkovec, ki se je za izvolitev zahvalil in v kratkih besedah obrazložil program, po katerem bo društvo delovalo. Obravnavale so se nato še nekatera interna društvena vprašanja, na kar je predsednik zaključil lepo uspeši občni zbor. Zaorila je pesem »Hej Slovanci«, potem pa je mladina dala duška svojim čustvom s klici: »Živela narodnosocialistična mladina, živela NSS in živel naš Klobuček! — Po občnem zboru se je vršila neprisliljena domača zabava, ki je potekala kaj prijetno. Čestitamo viški mladini, da si je ustanovila svoje društvo in želimo da procvita v prospeh narodnega socializma.

I. redni občni zbor »Bratstva« v Kranju se je vršil v nedeljo, 19. t. m. popoldne v društvenih prostorih pod vodstvom predsednika br. Lavrenčiča. Osrednje vodstvo NSM je zastopal br. Kozine. Sklenilo se je usta-

noviti več novih odsekov, da se bo delovanje v zimskem času poživilo. Pri volitvah je bil zopet enoglasno izvoljen predsednikom poštvovalni brat Vekoslav Lavrenčič, v odbor pa bratje Ljudevit Podgornik, Alojzij Oblak, Ignac Majnik, Janko Engelman, Josip Kotlovšek, Josip Knavs in sestra Anica Engelmanova. Kot namestniki so bili izvoljeni: Herman Kunstelj, Franc Cvar, Anica Gabričeva in Tončka Engelmanova, kot pregledovalca računov br. Franjo Frank in Josip Grošelj. — »Bratstvo« v Kranju ima ugoden teren za razvoj. Če se bodo bratje in sestre zavedali svojih dolžnosti in pomena svoje organizacije, bodo postavili »Bratstvo« na prvo mesto med društvi v Kranju.

Ustanovni občni zbor »Bratstva« na Lokah pri Zagorju se vrši v nedeljo, 9. novembra t. l. ob 2. uri popoldne. Ker bo ta naša nova poslojanka v industrijalnem okraju zelo važna in pomembna, vabimo brate in sestre vseh naših organizacij, da se tega praznika narodno-socialistične mladine udeležijo v največjem številu. Program prireditve je sledeč: 1. Ob 9. uri dop. sprejem gostov na kolodvoru in odhod na Loke oz. v Kisovec. 2. Ogledovanje rudnikov in rudniških naprav. 3. Skupni obedi ob 1. uri popoldne. Po obedu odhod k zborovanju. 4. Ob 2. uri otvoritev zborovanja. 5. Po končanem občnem zboru družabni večer s plesom na čast gostom. — Brate in sestre prosimo, da čimprej javijo število udeležencev »Bratstvu« na Lokah ter zlasti javijo one, ki se udeležijo skupnega obeda. Ljubljanski člani naj se prijavijo v Pulpnovi čitalnici.

Na Dunaji! Dne 22. in 23. novembra se vrši na Dunaju glavni zbor češke narodno-socialistične mladine v Avstrijski republiki. O. i. o. NSM odpislje na ta zbor dva oficijelna delegata. Vabimo pa tudi ostale naše brate in sestre, ki bi mogli pri tej priliki posetiti naše brate na Dunaju, da se javijo osrednjemu tajništvu v Ljubljani.

Iz osrednjega tajništva NSM. Opozorjamo na okrožnice, ki smo jih te dni razposlali vsem »Bratstvom«.

Tedenske novice.

50letnica slovenskega pisatelja. — Znan slovenski pisatelj iz zelene Stajerske Fr. Ks. Meško je obhajal 28. t. m. petdesetletnico svojega rojstva tako skromno, kakor je skromno njegovo življenje. Mož ima pa za slovensko literaturo obilo zaslug, ni manj za slovensko tudi kot narodni bojevnik v slovenskem Korolanu, kjer je kot vzduhovnik služboval do prevrata. Zato pa si je takrat rešil samo golo življenje, in še to je bilo v nevarnosti. Meška moramo poleg Simona Gregorčiča, ki je bil njegov sovrstnik, prištevati k najboljšim in najmarljivejšim

slovenskim pisateljem te dobe. — Zato mu kličemo iz sre: Še mnogo let, toda boljših let!

Seja ravnateljstva okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. V torek 28. t. m. popoldne se je vršila v sejni dvorani mestnega magistrata v Ljubljani seja ravnateljstva OUZD pri polnoštevilni udeležbi. Po poročilih predsednika in ravnatelja je sledila obširna debata o mandatih dveh članov ravnateljstva ter je bilo z velikim večino sklenjeno, da kljub nasprotni zahtevi središnjega urada v Zagrebu do-

je faktično neobhodno potrebna, da oropa buržuazijo njene svobode, treba je buržuazijo ukleniti, da ji bo popolnoma nemogoče bojevati se proti revolucionarnemu proletarijatu!

Sele, ko bodo izkoriščevalci popolnoma premagani in bo njihov odpor uničen, postane diktatura proletarijata mirnejša. Buržuazijo bo stopnjena vsebala vse proletarijat, delavska država polagoma odumre in družba postane komunistična, v kateri ne bo razrednih mej.⁷⁵

Pod diktaturo proletarijata, ki je le začasna uredba, ne bodo produktivna sredstva last vse družbe, ampak proletarijata, njegovega političnega organa (t. j. razredne države). Delavski razred (t. j. večina prebivalstva) bo začasno monopoliziral produktivna sredstva. Zato v tem prehodnem stadiju razvoja še niso produktivne razmere popolnoma komunistične. Še vedno je razredna delitev; tu je vladajoči razred, proletarijat je tu monopol produktivnih sredstev novega razreda; to je državna moč (proletarska moč), ki tare svoje sovražnike. Toda, ko je odpor prejšnjih kapitalistov zlomljen, gineva proletarska diktatura in družba prehaja v komunistično državo brez revolucije.⁷⁶ Proletarska diktatura je ne le orožje za uničenje kapitalistične politične moči, ampak obenem tudi sredstvo ekonomične revolucije. Ta revolucija bo zamenjala zasebno lastništvo produktivnih sredstev s skupnim lastništvom. Ta revolucija mora iztrgati sredstva produkcije in izmenjave iz rok buržuazije.⁷⁷

Dokler se bije boj med buržuazijo in proletarijatom, je sveta dolžnost delavskega razreda, da napne in zastavi vso svojo moč, da porazi svoje sovražnike. Doba prehoda iz kapitalizma v komunizem mora biti doba proletarske diktature.⁷⁸

Socialni demokratje, ki nasprotujejo diktaturi, so popolnoma pozabili, da je v našem starem (skupnem) programu doslovno rečeno, da je nujni predpogoj socialne revolucije diktatura proletari-

⁷⁵ Buharin, str. 62.
⁷⁶ Buharin, str. 63.
⁷⁷ Buharin, n. o. m.
⁷⁸ Buharin, str. 64.

Kaj je socializem?

(Iz dr. M. Rostoharjeve knjige »Socializem«.)

5. Proletarski komunizem (ali proletarski socializem) je velika družba komunistov sdrugov in se mora ločiti od naslednjih sistemov: a) od anarhizma, ki očita komunistom, da hočejo v bodoči družbi imeti moč države.⁷⁴ Bistvena sporna točka med obema je tale: Anarhisti obračajo več pozornosti na razdelitev bogastva (imeti-ja), nego na organizirano produkcijo. Ne mislijo si nove družbe kot gigantisti bratski sistem, ampak kot vrsto najnižih »svobodnih« in samopravnih komun. Jasno je, da tak sistem ne more osvoboditi človeka od prirode. V taki družbi ne more produktivna sila doseči višine, ki jo je dosegla pod kapitalizmom, ker anarhizem produkcije nele ne razširja, ampak jo aktualno drobi. b) Komunizem je treba ločiti dalje od malomeščanskega socializma, c) od agrarnega socializma, d) od suženjskega socializma in takozvanega državnega socializma.⁷⁴

6. Diktatura proletarijata.

Da se komunistični družabni sistem uresniči, mora dobiti proletarijat vso moč v svoje roke, da prej uniči stari kapitalistični red. Zato mora postati vladajoči razred v državi. Buržuazija se ne odreče brez boja svojemu položaju. Zanj pomeni komunizem izgubo njenih privilegijev in njenega položaja, izgubo svobode, da si ne more več kovati denarja iz krvi in znoj delavcev, izgubo najemščine, obresti in dobička.

Zato zadeva komunistična revolucija na najhujši odpor izkoriščevalcev. Naloga vladajočega delavskega razreda izhaja iz tega, da brez usmiljenja zatre ta odpor, ki bo brez dvoma zelo hud; zato mora biti vlada proletarijata diktatura. V diktaturi je močna oblika vlade in ljudje se morajo odločiti za visoko energijo pri zatiranju sovražnika. V taki situaciji ne more biti govora o svobodi vsakogar; diktatura proletarijata se ne sklada s svobodo buržuazije. Diktatura

⁷⁴ Buharin, n. o. m.

bil zopet deložiran na Dunajski cesti 13 poštini uslužbenec A. Dermaša. Pohištvo so mu zmetali kar na dvorišče.

»Justifikacije razbojnika. Preteklo soboto so v Subotici izvršili smrtno obsodbo nad razbojnikom Imbro Totom, ki je pred smrtjo hotel navzočim, posebno sodnemu dvoru govoriti, oziroma je govoril, a ne do kraja, ker ga niso pustili. Sledil je žalosten konec. Mladega človeka sta dvignila krvnikova pomočnika na vislice in krvnik mu je vrzel okrog vratu vrvice ter jo pridrnil na kljuko. Nato sta ga pomočnika pograbila za roke in noge in se obesila nanj. Trajalo je 8 minut predno je nastopila smrt, a katero se je Tot boril — nečloveško, kar je pričal njegov obraz. — Tako postopanje pač ni človeško, dasi je bil mož razbojnik! To bi ne smelo biti, če hočemo trdit, da smo kulturni. Zato je škrajni čas, da se tako zastareli srednjeveški zakon spremeni in uvedejo metode, ki jih imajo drugi kulturni narodi. — Pokončajte človeka, ki je to zaslužil, na dostojen način, če že ne gre drugače! — Proti takim trpinčenjem moramo mi kot socialisti odločno protestirati in zahtevati remedure.

Nova železnica dograjena. Na novi progi Ljutomer-Ormož se je 26. t. m. vršila poskusna vožnja. Ker ni ovir, se bo 15. novembra otvoril redni promet.

Ogovorni urednik: **Franjo Rupnik**. Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani. Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	dinarjev
100 švic. frankov stane	1325—	1331-9
100 franc. frankov »	357-5	362-5
100 laških lir »	297-6	302-5
100 čeških kron »	205—	204-75
100 avst. kron »	0-0965	0-0966
100 ogrskih kron »	0-092	0-084
100 bolg. levov »	50-079	49-95
100 dolarjev »	6800—	6882-5
100 angl. funtov »	31100—	31105—

Curliška borza,

	29. okt.	22. okt.
	švicarskih frankov	švicarskih frankov
100 dinarjev je stalo	7-55	7-55
100 franc. frankov »	27-15	27-15
100 laških lir »	22-48	22-59
100 čeških kron »	15-50	15-475
100 avst. kron »	0-007325	0-00733
100 ogrskih kron »	0-0068	0-0068
100 bolg. levov »	3-775	3-75
100 dolarjev »	519-75	520—
100 angl. funtov »	2341—	2341-5

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Verujem ti, William, saj nisi v stanu izvršiti kaj zlega, najmanj pa da bi bil morilec.«

»O, če bi vedela, da sem jaz tisti strašni Jak, na čegar srcu sedaj počivaš!« te in podobne misli roje Williamu po glavi. »Bog ve, če bi me Ellen tudi potem še ljubila?« Slednje vprašanje si mora odločno zanikati; gotovo bi se mu njegova ljubica s studom v srcu odtujila.

Čas poteka. Ellen se izvije Williamu iz objema.

»William, oditi moram. Skrivaj sem odšla iz gradu, niti mati ne ve, da sem šla na sestanek k tebi. In revica je že nekaj dni tako bolna, oh William, prav bojim se za njo!«

»Obrnilo se ji bo na bolje« tolaži William plakajočo Ellen. »Tudi sum, ki leti name, se bo kmalu izkazal kot neopravičen, kajti jaz — — —«

Beseda mu zastane, saj se ne sme izdati, da so njegovi tovariši v Londonu na delu, da odkrijejo pravega morileca nesrečne Jane Beatmoor.

»Zbogom, William, dragec moj! — Kdaj se zopet vidiva?« ga vpraša Ellen, predno odhiti v grad.

»Določi sama uro prihodnjega sestanaka!«

»Jutri ob tej uri!« pošepeče Ellen, pri čemur močno zardi. Se en poljub. — Kot preplašena srna odhiti Ellen skozi grmovje. William pa se počasnih korakov vrne proti reki. Globoka resnost, ki odseva iz njegovega obraza, kaže, da ga mučijo težke skrbi. Saj se ji mora odkriti, vse ji povedati, predno jo za celo življenje naveže nase; toda ne, tega ne sme in vendar — — —!

Ah, kdo mu pomaga izmisliti se iz teh strašnih dvomov?

Clifford se uči plavati.

Nerazdružljivi spremljevalec in pomočnik barona Hardyja, dobro poznani nam Clifford, je tudi sedaj pri njem. In ker ima njegov plemeniti gospod kljub vsem zvičajnim spričkanjem prav malo nade, da se mu v kratkem posreči pridobiti naklonjenost lepe Ellene, se Clifford z vso vnetostjo, da preskrbi svojemu dobrohotnemu zavetniku primerno razvedrilo kje drugje. Kljub vsem naporom pa se mu doslej še ni posrečilo privedi lopovskemu Hardyju kako škotsko deklico.

Pri žrtvi, katero si je sedaj izbral za svojega gospoda, se mu navidezno smehljaja sreča. V bližini vasi ob reki Tayja stoji nekoliko ribiškich koč. — V eni teh koč prebiva priletni ribič s svojo vnukinjo, ki je zelo lepa in strastna deklica. Stari ribič je brezmejno udan pijski, in če ima denar, se tudi več dni ne vrača v koč. Tako je imel Clifford dovolj prilike za razgovore z ljubko deklico. Na svoje veliko veselje tudi dožene, da mala deklica posebno rada pleše in si želi lepih oblek. Zato mu z lahkoto uspe, da si z nekaj darili pridobi njeno zaupljivost. In ko ji še objubi, da dobi veliko svoto denarja, jo končno pripravi do tega, da se odloči za obisk barona Hardyja. Cliffordu žari veselje iz obraza. Staremu ribiču da toliko denarja, da bi lahko najmanj osem dni nepretrgoma pijančeval, z deklico pa se dogovori, da jo zvečer popelje v baronovo hišo. Da ne vzbudi pozornosti prebivalcev drugih koč, se Clifford odloči, da napravita kratko pot do barona peš.

Ko se zvečer, jo Clifford, prav veselo razpoložen mahne ob bregu proti koči. Hehetaje govori sam s seboj:

»Baron Hardy bo naravnost presečen! To je deklica, ki mu mora uga-jati, mlada ni nepokvarjena; moja nagrada ne bo ravno majhna. In pri stvari je najlepše še to, da se mi tu na škotskem ni bati zagonetnih zasledovalcev. V Londonu sem se komaj upal do vrat, toda tu sem varen.«

Komaj to izpregovori, ga zgrabi dvojce močnih rok za vrat in potegne v ob bregu rastoče grmovje. Od strahu ne more spraviti nobenega glasu iz grla. Ali je to, kar se godi z njim, gola resnica ali samo grozne sanje? Toda ne! Saj stoji pred njim strašna moža, ki sta ga v Londonu premikastila, vrgla v dimnik in končno zabila v zaboj.

»Ha, sva te vendar zgrabila, ti lopov, ničvredni zapejivce cekici!« zakriči neznanec z gronkim glasom, ki uveri tresočega se Clifforda, da je vse, kar se godi z njim, gola resnica. »Podli lopov, ali še vedno ne moreš opustiti svojega malopridnega posla? Le čakaj, to-pot ne prideš živ iz naših rok!«

»Pom — — —« hoče zakričati Clifford, tedaj pa ima že usta zamašena z robcem. Predno se mora postaviti v bran, ga neznanca že vržeta na tla s hrbtom navzgor in mu jih naštejeta po njegovi grešni koži, da se od bolečin zvija po fletih.

»Tako lopov, to je prva lekci-ja reče eden mučiteljev, sedaj pride druga na vrsto. Tovariš, daj mi mehur semkaj!«

V svojem strahu Clifford komaj sliši, kaj neznanca govori med seboj. Toda že ga dvigne in odnese v majhen čoln, privezan ob bregu. Eden ga trdno drži za roke, drugi pa vesla s čolnom na sredo reke.

»Vtopiti me hočeta«, si misli že na pol mrtvi Clifford.

»Sedaj je po meni — mojega življenja je konec.«

Kljub divjemu upiranju ga neznanca dvigne iz čolna in potopi v vodo. Clifford čuti, da mu sega voda do obraza. Mislil si pripravljen, da ga bosta vsak hip spu-stila iz rok. Njegova domneva se za enkrat še ne uresniči, pač pa se eden neznanec skloni k njemu. Clifford zagleda dvojce velikih napihnjenih svinjskih mehurjev, ki ju drži neznanec v roki.

»Edina možnost, da si rešiš svoje grešno življenje, lopovski zapejivce, ti nudita ta dva mehurja,« reče prvi neznanec. »Vzemi vsakega v eno roko; z njima se boš ravno še držal nad vodo. Če enega izpušiš, si za vedno izgubljen. Na, tu ju imaš!«

Sedaj izpušita Clifforda iz rok, ki krčevito zgrabi za mehurja, navezana na kratki vrvi. Clifford plava — toda kako! — V mrtvem strahu moli roke kvišku, voda mu sega do ust — prav malo manjka, da ne omedli.

»Ostani pri zavesti!« ga opominja neznanec »sicer te vzame vrag. Drži mehurja visoko — prav visoko. Tako je prav, lopov, sedaj pa le pogumno plavaj! Zabave boš imel dovolj, spotoma naletiš na nekaj milinov, tam boš imel nekoliko neprijetnosti z valovi. Zjutraj nekako prideš tudi do morja, tam je še mnogo prijetneje. Srečno pot, lopov, sporoči ribam najin pozdrav — hahaha!«

Clifford plava sredi reke, neznanca pa s čolnom odvedata k bregu. V smrtnem strahu se Clifford ježe lasje, krčevito drži

za mehurja, od katerih sedaj zavisi njegovo življenje. Če bi vsaj kričati mogel! Toda to je docela izključeno; kakor hitro izpušči mehur, da vzame robec iz ust, se pogrezne v vodno globino.

Reka Tay ima precej močan padec, zato nese Clifforda s precejšnjo brzino naprej. Zaman je njegov up, da ga odnese k bregu. Sedaj sliši močno šumenje; odkod prihaja ta šum, si je Clifford takoj na jasnem. Sredi reke so zasidrani veliki splavi, na njih pa pritrjeni mlini, katerih kolesa goni deroča reka. Tja nese sedaj voda Clifforda. Njegovo upanje, da ga bodo s splavov opazili in rešili iz mučnega položaja, ga prevari. Nobene žive duše ni videti na splavih. In tudi na pomoč ne more kričati, ker ima zamašena usta.

(Dalje prihodnjič.)

KINO IDEAL

Od četrta 30. do vštveši sobote 1.

„Korupcija“

Lepa družabna drama v 5 dejanjih.

V glavni vlogi Gloria Swanson.

Od nedelje 2. do vštveši srede 5. nov.

„Žig sramote“

z priljubljeno kino umetnico Pola Negri.

Oglašajte

Novi Pravdi!

Iščem
pisarniške službe
najraje kot
občinski tajnik
in sicer radi stanovanjske
križe kje na deželi.
Sem zmožen vsako-
vrstne pisarniške služ-
be v raznih strokah,
le stenografije ne ob-
vladam. Star sem 41
let, oženjen in brez
otrok. — Nastop 1.
maja 1925. — Naslov
pove uprava „Nove
Pravde“ v Ljubljani,
Gradišče štev. 7.

ADRIA
Tovarna sladne kave
Velepražarna
Zrnate kave
Mlini za dišave
I. t. d.
Brzjavlj „Adria“ VIZ
Glince pri
Ljubljani

Našim rodbinam

priporočamo našo pravo
domačo KOLINSKO
CIKORIJO, izvrsten
pridatek za kavo.

Najboljši šivalni stroji
so edino
Josip Petelinca
znamke
„Gritzner“ in „Adler“

Večletno jamstvo.
Delavnica za popravilo
strojev.
Pouk v voženju
brezplačen.

Ljubljana
blizu Prešernovega
spomenika za vodo.

Vsako soboto in nedeljo
domače kave in riže-
ve klobase. Vsak petek
morske in domače ribe
Vsak četrtek divjega zaj-
ca priporočila gostilna
Vidmar, Sv. Jakoba trg 5

Cesar ne veš, vprašaj
Univerzitetni Informativ. Biro
„ARGUS“
Knez Mihajlova 35, Tel. 6-25
BEGRAD
(Pasaž Akademije nauka).

Tone Malgaj
Pleskar za stavbo in pohi-
štvo, lakiranje vozniških
v ognju. Sobni slikar. Spe-
cijalni oddelek za črkosli-
karstvo na steklo, pločevino,
zid, les itd. itd.
Delavnice: Kolodvorska ul. 6,
Celovška cesta 121.
Naročila se sprejemajo v
Kolodvorski ulici št. 9.

JOHAN
se dobi v vseh
specijalnih prodajalnah

Modistka M. HORVAT
LJUBLJANA, STARI TRG ŠTEV. 21.

prodaja bele klobuke po 150 do 200 Din, dvobarv-
ne po 170 Din, enobarvne po 140 Din, oblika, raz-
lične barvnaste po najnižjih cenah. Žalni klobuki
vedno v zalogi.

Štefan Ferant
urar državnih železnic
Celje, Dečkov trg 3
priporoča svoje urarsko
in zlatarsko obrt. - Cene
solidne.

Očala, ščipalce
ure, zlatino najboljše
kupite pri

Fr. P. Zajec,
izprašenem optiku in urarju
Ljubljana, Stari trg 9.
Stekla natančno po zdrav-
niških predpisih.

**Kupujte pri trd-
kah, ki inserirajo
v našem listu!**

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8
Telefon 220 Plačilo tudi na obroke. Telefon 220

Najcenejši novi in rabljeni
pisalni stroji
v specialni mehanični delavnici za popravilo pisalnih,
računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.
LUDOVIG BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica štev. 6/1.
Barvni trakovi, karbon - papir - indigo ter vse druge potrebščine,
pisarniška oprema vedno v zalogi.

Vse pisalne, risalne in
šolske potrebščine do-
bite najceneje v papir-
ni trgovini

Miroslav Bivč
Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.
Lastna knjigovoznica.
Velika zaloga šolskih
zvezkov, map, in blokov.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marijin trg. štev. 8., reg. zadr. z o. z.

sprejema vloge na knjižice in plača čistih

7%

obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Za večje
in stalne vloge kakor tudi za vloge v tekočem računu obresto-
vanje po dogovoru.

Podeljuje na kratek rok trgovske in personalne kredite najkulantneje.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

Podružnice:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slov. Bistrica

Dunajska cesta štev. 4
(v lastni stavbi).

Kapital in rezerve Din 18,300.000.

**Izvršuje vse bančne posle
najtočneje in najkulantneje.**

Brzjavlj: Trgovska. Tel.: 139, 145, 458.

Ekspoziture:

Konjice
Meža-Dravograd

Franz Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ulica 1
specijalist za ortopedična in anatomska
obuvala in trgovci s čevlji, sprejema
tudi vsa popravila.

Ljubljana, Mestni trg 5

O. BERNATOVIC

Konfekcijska trgovina